

บทที่ ๒

วรรณคดี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของบทบาท

เกี่ยวกับ บทบาท นั้น ได้มีบุคคลต่าง ๆ ได้กล่าวถึง ความหมาย ขอบเขตของ บทบาท ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า "บทบาท" ไว้ว่า หมายถึง ทำท่าตามบท, รำตามบท^๑ คำว่า "บทบาท" ตรงกับคำว่า "Role" ในภาษาอังกฤษ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาท หรือ Role ไว้ดังนี้

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good) ได้ให้ความหมายของบทบาทเป็นสองนัยคือ "นัยหนึ่งหมายถึงพฤติกรรมของแต่ละคนที่แสดงออกอยู่เป็นประจำในขอบเขตของกลุ่ม อีกนัยหนึ่งหมายถึง รูปแบบพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนที่แสดงออกตามหน้าที่ที่มีอยู่ในสังคม"^๒

กัญญา สาธร ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาท ไว้ว่า "บทบาทหน้าที่ หมายถึง ความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดหวังบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหน้าที่มีความคู่อยู่กับตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ"^๓

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดคนนทชัย, ๒๕๒๓), หน้า ๕๒๐.

^๒Carter V. Good, Dictionary of Education, 3d ed. (New York: McGraw-Hill Book Company, 1973), p. 502.

^๓กัญญา สาธร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า ๒๘๓.

กมล ทองธรรมชาติ และคณะ ได้ให้ความหมายของ บทบาท ไว้ว่า "บทบาท ในความหมายทางสังคมศาสตร์ หมายถึง แบบแผนของความต้องการ เป้าหมาย ความเชื่อ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม และการกระทำที่สมาชิกของสังคมต่างคาดหวังว่าควรจะเป็นไปตามลักษณะของตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่"^๑

จිරพันธ์ กาญจนจิตรา ได้กล่าวถึงความหมายของ บทบาท ไว้ว่า

ความหมายของบทบาทอาจแยกพิจารณาได้สองทาง คือ ถ้าพิจารณาทางด้านโครงสร้างของสังคม (Social Structure) แล้วบทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะของบทบาทออกมาโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น และอีกทางหนึ่ง คือ พิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social interaction) บทบาทจะหมายถึงผลเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น^๒

มีศักดิ์ วิมาียงกูร ได้สรุปความหมายของบทบาท ไว้ว่า

ความหมายของบทบาท แบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. บทบาทที่ได้ติดตัวโดยการเกิด บทบาทประเภทนี้เมื่อบุคคลเกิดมาและมีชีวิตอยู่ในสังคม ย่อมจะได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะต้องการหรือไม่ก็ตาม เช่น การเป็นบิดามารดา การเป็นลุง ป้า น้า อา ฯลฯ เป็นต้น แบบแผนของพฤติกรรมจะถูกกำหนดขึ้นตามปทัสสถานของสังคมนั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะหนักไปทางด้านวิถีประเพณี และจารีตประเพณี ส่วนกฎหมายนั้นมักจะไม่ค่อยถือเป็นแนวปฏิบัติมากนัก

๒. บทบาทที่ได้จากความสามารถ เป็นบทบาทที่ได้ภายหลังจากที่บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ยิ่งเป็นสังคมที่มีวิธีการดำเนินชีวิตสลับซับซ้อนมากเท่าใด ตำแหน่งต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะด้วยการแต่งตั้งหรือไม่ก็ตาม บุคคลนั้นจะต้องแสดงบทบาทให้ถูกต้องตามตำแหน่ง ตำแหน่งที่ได้จากความสามารถนั้นมีอยู่มากมาย เช่น

^๑กมล ทองธรรมชาติ, ไสล นิรติศยกุล และอานนท์ อภาภิรม, หน้าที่พลเมือง ส. ๔๓๑ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๒), หน้า ๒๕.

^๒จिरพันธ์ กาญจนจิตรา, "ขอบเขตและสาระแห่งสังคมวิทยา" สังคมวิทยามานุษยวิทยาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒), หน้า ๒๐.

การเป็นนักเรียน เป็นหัวหน้า หรือการได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เป็นต้น พฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนอกจากจะต้องยึดตามหลักวิถีประชาและจารีตประเพณีแล้ว ยังต้องยึดหลักแห่งกฎหมายเป็นสำคัญอีกด้วย^๑

เปี่ยม ผ่องพลีศาล ได้สรุปความหมายของ บทบาท ไว้ว่า

บทบาท หมายถึง ภาระหน้าที่หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ต้องกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง การกระทำหรือพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นผลมาจากความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ ในสังคม และจากความคิดเห็นของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นด้วยบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันและอยู่ในสังคมเดียวกันจึงมักจะมีรูปแบบของพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือจะแสดงพฤติกรรมไปตามที่คาดว่าผู้อื่นต้องการให้ตนทำอะไร อย่างไร ในฐานะที่ตนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้น^๒

คิมบอล ยัง และ เรมอนด์ ดับบลิว แมค (Kimball Yong and Raymond W. Mack) กล่าวว่า "บทบาทคือหน้าที่ของตำแหน่ง เมื่อนักคนหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใดสิ่งที่ดีติดมากับตำแหน่งซึ่งเป็นเครื่องกำหนดให้สำหรับตำแหน่งนั้น เรียกว่า บทบาท"^๓

แดเนียล เจ. เลวินสัน (Daniel J. Levinson) ได้สรุป ความหมายของบทบาท ไว้ ๓ ประการ คือ

๑. บทบาทหมายถึง ปทัสถาน (Norms) ความคาดหวัง (Expectations) ข้อห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การชี้บ่งถึงหน้าที่อันพึงกระทำ

^๑มีศักดิ์ วิมาียงกูร, "ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทผู้ประสานงานกรมสามัญศึกษา ประจำจังหวัด" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๑๗-๑๘.

^๒เปี่ยม ผ่องพลีศาล, "บทบาทของครูวัดผลในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคาดหวังของตนเอง ครู และผู้บริหาร" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๑๕.

^๓Kimball Young and Raymond W. Mack, Sociology and Social Life (New York: American Book Company, 1965), pp. 131-132.

๒. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่จะคิด และ ทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

๓. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำ โดยให้สัมพันธ์ กับโครงสร้างของสังคม หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรง ตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง^๑

ริชาร์ด อาร์ แมคโดนัลด์ และ เจมส์ เอ สเคลเลนเบอร์ก (Richard R. Mac Donald and James A. Schellenberge) ได้ให้ความหมายของ บทบาทไว้ว่า "บทบาท หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังของสมาชิกของ สังคมที่มีต่อบุคคลนั้น"^๒

เกทเซลส์ และคณะ (Getzels and others) ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทว่า ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทนี้ย่อมแตกต่างกันออกไป เพราะคนเราต่างมีความคิดและ ความต้องการต่างกันในระบบสังคมทุกชนิด พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลได้รับอิทธิพลมา จากความคาดหวังของบุคคล หรือองค์การซึ่งเรียกว่าเป็นฝ่ายสถาบันมิติ (Nomothetic Dimension) ประการหนึ่ง กับความต้องการส่วนตัวของตนเองซึ่งเรียกว่าเป็นฝ่าย บุคคลมิติ (Idiographic Dimension) อีกประการหนึ่ง^๓

^๑Daniel J. Levinson, "Role, Personality, and Social Structure in the Organizational Setting", Selected Readings and Projects in Social Psychology. (New York: Random House, 1971), p. 11.

^๒Richard R. Mac Donald and James A. Schellenberge, Selected Readings in Projects in Social Psychology, p. 3.

^๓Jacob W. Getzels, James M. Liphan and Roald F. Compbell, Educational Administration: as a Social Process Theory. (New York: Harper & Row, 1968), p. 390.

นอกจากนี้ คีท เดวิส (Keith Davis) ได้กล่าวไว้ว่า "การที่บุคคลดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งนั้นเสมอ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบนี้ จะต้องเป็นที่รู้และเข้าใจกันระหว่างบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง"^๑

สรุปได้ว่า บทบาท เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำตามบท รำตามบท เป็นพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนที่แสดงออกตามหน้าที่และความรับผิดชอบ ทั้งจากความคาดหวังของบุคคลอื่นในสังคมและของตนเอง เมื่อดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นตำแหน่งที่ได้มาโดยการเกิด หรือได้มาจากความสามารถก็ตาม ก็จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่ไปกับตำแหน่งนั้นด้วย

คุณลักษณะและการปฏิบัติงานของครู

เกี่ยวกับ คุณลักษณะ และการปฏิบัติงานของครู มีรายงานการวิจัยและแนวความคิดของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สุรินทร์ สรสิริ ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีได้ว่า ครูที่ดีต้องมีลักษณะ ๖ ประการ คือ

๑. บุคลิกภาพดี คือ มีรูปร่างหน้าตาดี เชื่อมั่นในตนเอง วาจาดี และปรับตัวดี
๒. การจัดชั้นเรียนดี เหมาะสมกับบรรยากาศ ถูกสุขลักษณะ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้ได้อย่างเหมาะสม
๓. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน
๔. การสอนดี มีการเตรียมตัว การสอนตามหลักสูตร และสอนได้ตามนั้น และมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี
๕. มีเจตนาดีที่ติดต่ออาชีพครู มีจรรยาบรรณและวินัย ตามระเบียบประเพณีครู และศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ
๖. มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองเป็นอย่างดี^๒

^๑Keith Davis, Human Relation at Work. (New York: McGraw-Hill Book Co., 1962), p. 40.

^๒สุรินทร์ สรสิริ "ครูดีนั้นเป็นอย่างไร," วิทยากร ๗๑ (กรกฎาคม ๒๕๑๕): ๓-๔.

อารักษ์ กาญจนพิทักษ์ ได้รวบรวมลักษณะที่เหมาะสมของครูจากที่สหพันธ์อาชีพครู
ได้รวบรวมเอาไว้ว่า

๑. ครูควรเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีทั้งทางกาย และจิตใจ
๒. ครูควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และมีสามัญสำนึก
๓. ครูควรมีความสามารถในการทำความเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
๔. ครูควรมีลักษณะที่น่าคบ และน่าเชื่อถือ น่านับถือ
๕. ครูควรสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ^๑

ฐาปะนีย์ นาครทรรพ กล่าวถึงคุณลักษณะของครูไว้ว่า

๑. นำรัก คือ มีบุคลิกภาพที่ลูกศิษย์และบุคคลอื่นอยากเข้าใกล้
๒. มีใจคอหนักแน่นมั่นคงด้วยความรู้ นำเคารพ
๓. นำยกย่อง
๔. ปราศจากคติใด ๆ ต่อเด็ก
๕. อคทน มีเมตตาธรรม และขันติธรรม
๖. รู้วิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี และสอนได้
๗. ไม่ชักชวนศิษย์ไปในทางเสียหาย^๒

ทรงศักดิ์ ศรีกาพลินธุ์ แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสัมมนาคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์/
ครุศาสตร์ ครั้งที่ ๓ ณ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่า ลักษณะครูที่ดีควรประกอบด้วย
ด้วยความรู้ดี (Knowledge) นำใจดี (Attitude) และมีทักษะดี (Skill) ซึ่งน่าจะมี
คุณสมบัติ ๕ ประการเหมือนวงกลม ๕ วงซ้อนกันคือ

๑. ครูต้องมีความสามารถในการสอนดี
๒. ครูต้องอบรม แนะนำ แนะนำเด็กได้ดี

^๑อารักษ์ กาญจนพิทักษ์, "การจัดการบริหารโรงเรียน," วารสารวิสามัญศึกษา ๖
(กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๑๗): ๑๔.

^๒ฐาปะนีย์ นาครทรรพ "เพื่อครูในอนาคต," วารสารครุศาสตร์ ๔ (กุมภาพันธ์ -
พฤษภาคม ๒๕๑๗): ๖.

๓. ครูต้องช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี
๔. ครูต้องเป็นผู้รักอาชีพครู ใฝ่หาความรู้ในอาชีพของตนเสมอ
๕. ครูต้องช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้อย่างดี^๑

เจลิยว บุรีภักดิ์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดีในความอำนวยการของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครูร่วมกับวิทยาลัยครู ๑๒ แห่ง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

๑. ความสำคัญของครูอยู่ที่บทบาทการสอน และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
๒. ครูที่คนไม่ชอบมากที่สุด คือครูที่ขาดความรับผิดชอบ เจ้าอารมณ์ เห็นแก่ตัว ประจบสอพลอ
๓. ครูที่คนชอบมากที่สุด คือครูที่ตั้งใจสอน เข้าใจเป็นกันเอง ตรงต่อเวลา เสียสละ และเมตตากรุณา
๔. ความบกพร่องของครูอยู่ที่ การแต่งกาย กริยามารยาท และมีวามสุกับอบายมุข เจ้าอารมณ์
๕. ครูต้องมีหน้าที่สอน อบรมเด็ก แนะนำ และแนะนำ
๖. ครูที่ดีควรมีคุณลักษณะดังนี้ คือ ประพฤติดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ และผลจากการวิจัย เรียงความสำคัญของลักษณะของครูไว้ดังนี้

๑. มีความประพฤติดี มีคุณธรรม และเป็นพลเมืองดี
๒. มีความสามารถในการอบรม แนะนำ และการปกครอง
๓. มีการสอนดี
๔. มีมนุษยสัมพันธ์
๕. มีบุคลิกลักษณะดี
๖. มีสุขภาพทางกายทางจิตดี
๗. มีความรู้ทางด้านวิชาการ^๒

^๑ทรงศักดิ์ ศรีภาพสินธุ์, "สมรรถภาพครู," รายงานการประชุมสัมมนา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ (กรกฎาคม ๒๕๒๐): ๕๖.

^๒เจลิยว บุรีภักดิ์ และคณะ, ลักษณะของครูที่ดี ๑๔๗ (หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๒๐), หน้า ๓๖๗.

ครูที่ดีในทัศนะของ สอ อนันตพงษ์ จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

๑. มีความรู้เหมาะกับชั้นที่ตนสอนหรือรับผิดชอบ สามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ถูกต้องแจ่มแจ้ง ชัดเจน และแก้ไขข้อสงสัยในวิชาที่ตนสอนได้เป็นอย่างดี
๒. มีความเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสามารถปรับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ แล้วดำเนินการสอนไปสู่จุดที่ตั้งไว้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามสมควร
๓. มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี ปรับตนให้เข้ากับสังคม หรือชุมชนได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างฐานะของตนได้สูงและมั่นคงขึ้น
๔. มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี คือปฏิบัติตนตามศีล ๕ ประการ อย่างเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบกิจการงานในหน้าที่ รู้จักประหยัด เป็นคนมีเหตุมีผล ไม่เชื่อง่าย ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎหมายข้อบังคับ ระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีและนโยบายของรัฐบาลอย่างบริสุทธิ์ใจ
๕. ต้องถือว่าโรงเรียนเป็นเสมือนบ้านของตน รู้จักปรับปรุงและรักษาควบคุมดูแลให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ
๖. มีความสนใจในความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นที่ตนไปทำการสอน ถือว่าทุกคนเป็นญาติพี่น้อง ช่วยแก้ปัญหาหรือตอบข้อสงสัยใด ๆ ได้อย่างถูกต้องชัดเจน และมีเหตุผล
๗. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง และชักนำนักเรียนและประชาชนให้มีความจงรักภักดีด้วย
๘. เป็นผู้สร้างความสามัคคีไม่ทำตนเป็นผู้ทำลายความสามัคคี^๑
เกลน ไมเยอร์ แบลร์ (Glenn Myers Blaer) ได้กล่าวถึงลักษณะครูที่ดีว่า
๑. เป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ ทันต่อเหตุการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และต้องหมั่นศึกษาหาความรู้
๒. ประเมินผล ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสม

^๑ สอ อนันตพงษ์, "ครูที่ดี," ประชาบาล ๗ (ตุลาคม ๒๕๒๒): ๘-๘.

๓. รู้จักใช้วารสารทางวิชาการ ช่วยแก้ปัญหาทางวิชาชีพ สร้างนิสัยในการอ่าน
๔. สำนวญตนเองเสมอรวมทั้งงานที่ตนเองทำ สำนวญผลงานของตนเองเพื่อนำผล

มาปรับปรุงการเรียนการสอน

๕. ปรับปรุงกิจกรรมในชั้นเรียนให้เหมาะสม
๖. จัดโปรแกรมเพื่อปรับปรุงครู เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ
๗. ปรับปรุงความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้บริหาร ครูกับครู ครูกับผู้ปกครอง

เพื่อได้ข้อเสนอแนะจากแต่ละฝ่ายมาปรับปรุงแก้ไขเด็กร่วมกัน^๑

กิบสัน และฮันท์ (Gibson and Hunt) ได้เสนอความคิดเห็นว่า ครูที่จะปฏิบัติ
งานได้ดี ต้องมีคุณสมบัติที่ได้สัดส่วนกัน ๓ ประการ คือ

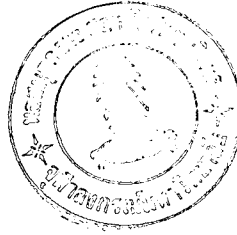
๑. มีความรู้ทางวัฒนธรรม การพัฒนาการของเด็ก การพัฒนาการเรียนรู้อ
และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตน
๒. ด้านทักษะ มีทักษะทางภาษา สื่อความหมายให้เด็กเข้าใจง่าย มีมนุษย
สัมพันธ์ มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเสมอ แก้ปัญหาหลักวิชาการ และรักงานในอาชีพของตน
๓. ด้านความสนใจ สนใจวิชาที่สอน สนใจนักเรียน ชุมชน และโรงเรียน
ร่วมมือร่วมใจและสนใจที่จะพัฒนาอาชีพครู^๒

เฮลด์ และมัวร์ (Heald and Moore) ได้ทำการศึกษาริ้วยคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็น
ครูว่า จะต้องมึลักษณะทางกายและทางใจนอกเหนือจากคุณสมบัติทางวิชาชีพของตนดังนี้

๑. มีวิจรรย์ญาณมองโลกในแง่ดีเสมอ
๒. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
๓. มีเมตตาและปกป้องคนอื่นเสมอ
๔. มีความละเอียด ปราณีต สะอาด รอบคอบ

^๑Glenn Myers Blaer, Education Psychology (New York: Mc Millan Co., 1962), pp. 586-606.

^๒R. Oliver Gibson and Harold C. Hunt, The School Personal Administration (Boston: Houghton Mifflin Co., 1965), p. 242.

๕. มีอารมณ์ที่มั่นคง

๖. เต็มใจทำงาน และรับงานเสมอ เพราะงานของครูเป็นงานที่ต้องเสียสละ^๑

คณะกรรมการสร้างเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูแห่งสหรัฐอเมริกา ได้สร้างคู่มือในการสังเกตพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนของครูเพื่อศึกษาบทบาทของครูในสังคม ได้กำหนดบทบาทในสังคมไว้ ๖ ด้านดังนี้

๑. ครูเป็นผู้กำกับในการเรียนรู้โดยการรู้จักวางแผนกิจกรรมการเรียน การเลือกวิธีสอน การใช้ข้ออุปการการสอน การประเมินผล และรู้จักใช้แหล่งความรู้ในชุมชน
๒. ครูเป็นผู้แนะแนวและให้คำปรึกษา เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ใช้วิธีการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าใจตนเองและให้การบริการด้านอื่น ๆ เป็นพิเศษ
๓. ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยเป็นผู้นำความรู้และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ให้แก่นักเรียน ช่วยให้นักเรียนยอมรับในคุณค่าของสังคมระบอบประชาธิปไตย
๔. ครูเป็นผู้ติดต่อเชื่อมโยงกับชุมชนโดยการทำชุมชน ให้ชุมชนเข้าใจในระบบ การศึกษา และร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบ
๕. เป็นสมาชิกที่ดีของครูในโรงเรียน โดยการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของโรงเรียนทั้งในด้านการสอน กิจกรรมของโรงเรียน
๖. เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพตนเองให้สูงขึ้น^๒

^๑James E. Heald and Samuel A. Moore, The Teacher and Administrative Relationship in School System (New York: The McMillan Co., 1968), p. 142..

^๒National IOTA Council, "Teaching Competence in Six Area," The Role of the Teacher in Society (San Jose, 1972), pp. 3-27.

คุณลักษณะและการปฏิบัติงานของครูพลศึกษา

เกี่ยวกับคุณลักษณะและการปฏิบัติงานของครูพลศึกษา มีรายงานการวิจัยและแนวคิดของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วรศักดิ์ เพียรชอบ ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพลศึกษาไว้ว่า ครูพลศึกษานับว่าเป็นครูที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าครูที่สอนวิชาอื่น ๆ ในชั้นเรียน คือ นอกจากจะมีหน้าที่ได้รับผิดชอบในการสอนในห้องเรียนแล้ว ยังจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นในตอนเย็นวันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือวันหยุดราชการอีกด้วย ซึ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของครูพลศึกษามีดังนี้

๑. หน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญโดยตรงของครูพลศึกษา ที่จะต้องปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือที่โรงเรียนได้วางไว้

๒. หน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดโปรแกรมพลศึกษา เพื่อเสริมหลักสูตร เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน การจัดโครงการพลศึกษาพิเศษ และการจัดพลศึกษาเพื่อนันทนาการในเวลาว่าง

๓. หน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนครูคนอื่น ๆ ตามปกติในโรงเรียนจะมีครูพลศึกษาหลายคน ครูแต่ละคนจะต้องทำงานร่วมกันประสานงานกันได้

๔. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพต่อนโยบายและระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เช่น นโยบายและระเบียบเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูทุกคนควรปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

๕. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพและเข้าใจในหลักสูตรสายวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียน

๖. หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อวิชาชีพ เช่น เป็นสมาชิกสมาคมหรือองค์การวิชาชีพ ค้นคว้าและวิจัยความรู้และวิธีการใหม่ ๆ

๗. หน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชน เช่น มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นโดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาหรือการพลศึกษา^๑

^๑วรศักดิ์ เพียรชอบ, หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา, หน้า ๓๑-๓๕.

สำออง พ่วงบุตร ได้กล่าวถึง ความสำคัญของครูพลศึกษาต่อวิชาชีพว่า ครูพลศึกษา เป็นผู้มิบทบาทสำคัญยิ่งที่จะส่งเสริมคุณภาพของวิชาชีพให้สูงขึ้น ความสำคัญของครูพลศึกษา ขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

๑. ความรู้ด้านวิชาการ ครูพลศึกษาต้องมีความรู้ในเรื่องของวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรโดยละเอียด รวมทั้งส่วนประกอบอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตร การวัด และการประเมินผลวิชาพลศึกษา

๒. ความสามารถในการสอน ครูพลศึกษาต้องศึกษาจุดประสงค์ของการสอนในแต่ละรายวิชา และสามารถสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ครูพลศึกษาที่ดีต้องชวน ขวายแสงหาวิธีการที่จะให้การสอนได้บรรลุผลได้อย่างรวดเร็ว

๓. บุคลิกลักษณะ ครูพลศึกษาต้องเป็นตัวอย่างที่ดีต่อนักเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาสใกล้ชิดมากกว่าผู้สอนวิชาอื่น ครูพลศึกษาจะต้องแสดงบุคลิกให้เป็นที่ศรัทธาของนักเรียน เช่น สุภาพอ่อนโยน กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

๔. ความมีมนุษยสัมพันธ์ ครูพลศึกษาที่ดีต้องเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือกับผู้เรียนในการประกอบกิจกรรมทางด้านพลศึกษา โดยไม่แสดงความรังเกียจหรือหลีกเลี่ยง

๕. มีคุณธรรมและความประพฤติที่ดี ครูพลศึกษาต้องมีคุณธรรมประจำใจและมีความประพฤติที่เหมาะสม เช่น รับผิดชอบในหน้าที่การงาน ไม่เสเพล มีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา เสียสละเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่ประพฤติเสื่อมเสียในเรื่องการพนันและเรื่องชู้สาว

๖. มีความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ครูพลศึกษาต้องเป็นผู้ยึดมั่นในระบอบการปกครองอันมีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ส่งเสริมความรักชาติ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รู้จักหน้าที่ของตนเพื่อส่วนรวม^๑

^๑ สำออง พ่วงบุตร, "ความสำคัญของครูพลศึกษาต่อวิชาชีพ" วารสารสุขศึกษา พลศึกษา สันทนาการ ๘ (มกราคม ๒๕๒๕): ๑๔๗-๑๕๘.

ไพโรจน์ สุวรรณภักดี ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดและดำเนินการการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" และได้กล่าวสรุปถึงข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนจากการปฏิบัติงานร่วมกับครูพลศึกษาในด้านการจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนไว้ว่า

๑. ครูพลศึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนและครูอื่น ๆ ในโรงเรียนทราบรายละเอียดและวิธีการในการจัดและดำเนินการการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนให้มากกว่าเดิม
๒. ครูพลศึกษาทุกคนควรทุ่มเทเพื่องานการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนให้มากกว่าเดิม
๓. ครูพลศึกษาต้องเป็นผู้นำที่ดี และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
๔. ครูพลศึกษาควรคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนที่เข้าร่วม
๕. ครูพลศึกษาควรกระจายงานให้แก่ครูอื่น ๆ ด้วย
๖. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ครูพลศึกษาควรร่วมปรึกษารื้อกับผู้บริหารโรงเรียนและครูอื่น ๆ
๗. ครูพลศึกษาควรมีมโนชนสัมพันธ์ที่ดีและต้องเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนด้วย
๘. ครูพลศึกษาต้องเข้าใจกระบวนการบริหารงานอย่างชัดเจน
๙. ครูพลศึกษาควรมีหลักฐานในการเบิกจ่ายเงิน
๑๐. ครูพลศึกษาไม่ควรมีความเชื่อมั่นตนเองมากเกินไป ควรฟังความคิดเห็นของครูอื่น ๆ บ้าง
๑๑. ครูพลศึกษาควรมีความสามัคคีในหมู่คณะของตนเอง

ไพโรจน์ สุวรรณภักดี, "ปัญหาการจัดและดำเนินการการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๖๐.

เอสเตอร์ เฟรนช์ และ เนลสัน (Ester French and Nelson G. Lehsten)

ได้กล่าวถึงคุณสมบัติและภาระหน้าที่ของครูพลศึกษาไว้ดังนี้

๑. ครูพลศึกษาควรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ด้วยการนำเทคนิคทักษะมาใช้ เพื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ
๒. ครูพลศึกษาควรเข้าเป็นสมาชิกของสมาคม ชมรมวิชาชีพต่าง ๆ
๓. ชอบและยอมรับวิชาชีพของตน
๔. ช่วยเหลือเด็กให้เกิดทักษะและเห็นคุณค่าของประชาธิปไตย
๕. มีความสามารถเข้ากับเด็กนักเรียนได้ดี ช่วยให้เด็กพัฒนาตนเองทุกด้าน
๖. มีคุณลักษณะของครูโดยทั่ว ๆ ไป
๗. มีความรู้ ความสามารถพิเศษ
๘. สามารถวางแผนร่วมกับโรงเรียนในการร่างหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนทุกระดับชั้น

ต้องการของผู้เรียนทุกระดับชั้น

๙. เป็นผู้ประสานงานที่ดีมีความเชื่อมั่นสูง
๑๐. มีภูมิลำเนาทางอารมณ์และสังคม
๑๑. มีความรอบรู้ และรอบรอบ เข้าใจบุคคลอื่น และตัวเอง ตลอดจนวิถิ

ประสงค์ของการศึกษาในวิชาชีพของตนเอง และการศึกษาทั่วไป รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ด้วย^๑

คาร์ล ดับบลิว บุค วอลเตอร์ และเฮช เจ แวนเดอร์ซวีก (Karl W. Bookwalter and H.J. Vander Zwaag) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะมีอาชีพเป็นครูสอนพลศึกษานั้น จะต้องประกอบด้วยแรงจูงใจในการสอน มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมทางด้านพลศึกษาโดยเฉพาะ มีความรู้ทักษะความชำนาญเฉพาะอย่าง มีความรู้ทางการศึกษามีการตัดสินใจด้วยตนเอง มีความสามารถในการใช้ภาษาและมีศีลธรรมอันดี^๒

^๑Ester Frence and Nelson G. Lehsten, Administration of Physical Education for School and Colleges (U.S.A: The Ronald Press Co., 1954), pp. 411-413.

^๒Karl W. Bookwalter and H.J. Vander Zwaag, Foundations and Principles of Physical Education (Philadelphia: W.B. Saunders Company, 1969), p. 11.

บูคเคอร์ (Bucker) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของครู ซึ่งองค์การการศึกษาแห่งชาติได้ยอมรับว่าเป็นจรรยาบรรณของครู และคณะกรรมการดำเนินการองค์การสุขศึกษา พลศึกษาและสันตนาการได้สนับสนุนจรรยาบรรณนี้ด้วย คือ

๑. ครูพลศึกษาต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อนักเรียน
๒. ครูพลศึกษาต้องพัฒนาโปรแกรมการศึกษาและให้บริการแก่ประชาชน
๓. ครูพลศึกษาจะต้องพยายามยกมาตรฐานของครูโดยการส่งเสริมบริการแก่ประชาชน และพัฒนาคุณค่าเคารพในวิชาชีพ
๔. ครูพลศึกษาที่เชื่อถือได้ต้องรู้ขอบเขตทางการปฏิบัติในวิชาชีพ อธิบายอุดมการณ์ของวิชาชีพได้ และสามารถให้บริการแก่บุคคลโดยทั่วไป^๑

เกรสัน ดอทรี (Greyson Daughthrey) กล่าวถึงคุณสมบัติของครูพลศึกษา ดังนี้

๑. ควรมีความมั่นคงในอารมณ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดีของตนเอง ครูที่อารมณ์ไม่มั่นคงมักทำให้เกิดปัญหาในชั้นเรียนได้
๒. มีบุคลิกภาพดี มีความเป็นมิตร ชอบแสดงออก และมีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี
๓. มีความรู้ คู่้นเคยกับทักษะและเทคนิคที่จำเป็นต่อการสอนพลศึกษา
๔. สนใจการเรียนการสอน อุทิศเวลา และตนเองเพื่อนักเรียน
๕. เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเตรียมการสอนและเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน
๖. สนใจและรักในวิชาชีพ พยายามปรับปรุงสถานภาพของตนโดยการเข้าร่วมสมาคม ชมรมวิชาชีพ วิจัยการศึกษา
๗. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ด้านลักษณะต่าง ๆ การแต่งกาย การพูดจา การใช้เวลาว่างและการออกกำลังกาย

^๑Koenig Bucker and Born Leed, Methods and Material for Secondary School Physical Education, 3d ed. (Saint Louis: The C.V. Mosby Co., 1970), pp. 156-157.

๘. มีสุขภาพดีเลิศเพราะงานด้านพลศึกษาต้องใช้กำลังกาย และกำลังใจ
อย่างมาก หากครูมีสุขภาพไม่ดีย่อมดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ผลน้อย ไม่สามารถ
จูงใจเด็กได้

๙. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑๐. มีน้ำเสียงดีสุภาพ

นอกจากนี้ ดอทรี (Daughthrey) กล่าวว่า ครูพลศึกษาควรมีลักษณะพิเศษ คือ

๑. รู้ปรัชญาการศึกษา ปรัชญาทางการพลศึกษาสามารถปฏิบัติตามปรัชญา

๒. สามารถให้ความรู้ ความเข้าใจทางพลศึกษาแก่บุคคลอื่น ๆ และสามารถ
สาธิตกิจกรรมต่าง ๆ ทางพลศึกษาได้ด้วย

๓. มีลักษณะภายนอกที่น่าสนใจน่าประทับใจแก่ผู้พบเห็น

๔. มีความคุ้นเคยกับระบบโรงเรียน^๑

วิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ คงศักดิ์ เจริญรักษ์ ทำการวิจัยเรื่อง "โปรแกรมพลศึกษา
ของโรงเรียนรัฐบาลมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" โดยส่งแบบสอบถาม ตามครู
พลศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๖๒ คน ผลการวิจัยพบว่า
โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร มีการจัดโปรแกรมพลศึกษาใน
โรงเรียนประกอบด้วย

โปรแกรมการสอนพลศึกษาในชั้นเรียน ๑๐๐%

โปรแกรมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน ๔๘%

โปรแกรมแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน ๘๒%

โปรแกรมสันทนาการ ๕๓%

โปรแกรมพิเศษสำหรับนักเรียนผิดปกติ ๑๐%

^๑Greyson Daughthrey, Effective Teaching in Physical Education
for Secondary School (Philadelphia: W.B. Saunders Co., 1973), pp. 66-
76.

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนนำกิจกรรมพลศึกษาไปใช้ในเวลารว่าง ฝึกความมีน้ำใจ นักกีฬา และสร้างความสามัคคี กิจกรรมที่จัดสอนและแข่งขันมากได้แก่ ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล กรีฑา เทเบิลเทนนิส แบดมินตัน และยิมนาสติก สำหรับปัญหาในการจัดโปรแกรมพลศึกษา อุปกรณ์ สถานที่ และครูพลศึกษายังไม่เพียงพอ^๑

ในปีเดียวกัน จินตนา กลีกร ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความต้องการครูพลศึกษาระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยส่งแบบสอบถาม ถามครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐๐ คน ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่โรงเรียนรัฐบาลต้องการครูพลศึกษาที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีการประเมินการสอนโดยใช้วิธีการหลาย ๆ แบบ เครื่องครุในระเบียบวินัยขณะที่ทำการสอน สามารถสร้างข้อทดสอบได้ดี นิเทศครูในสายวิชาพลศึกษา ขอบทำงานร่วมกับนักเรียน เอาใจใส่ติดต่อกับนักเรียนนอกเวลาเรียน ขอนำกลุ่มจัดกิจกรรมขึ้นในโรงเรียน สนใจในงานวิจัยทางการศึกษา และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกตามความถนัดมากกว่าครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์^๒

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ วสันต์ จันทรวงศา ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๔ ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยส่งแบบสอบถาม ถามผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๖ โรงเรียน ผลการวิจัยในด้านหมวดพลศึกษานามัย พบว่า จำนวนครูที่สอนวิชาพลศึกษาไม่เพียงพอ เนื้อหาวิชากับเวลายังไม่เหมาะสมกัน อาจารย์ผู้สอนเห็นว่าการเปิดวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกในหมวดนี้ไม่เหมาะสมกับบุคลากร และยังขาดอาจารย์ผู้สอนนักเรียนมีเวลารว่างที่จะ

^๑คองศักดิ์ เจริญรักษ์, "โปรแกรมพลศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๕๖.

^๒จินตนา กลีกร, "การเปรียบเทียบความต้องการครูพลศึกษาระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๗๘.

ค้นคว้าน้อยไป ด้านอุปกรณ์ สถานที่ ไม่ได้มีการจัดเตรียมเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ด้านการสอน หัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามียุทธวิธีระดับสูงสุด คือ การฝึกทักษะ รองลงมาได้แก่ การฝึกปฏิบัติส่วนวิธีสอนที่อาจารย์ใช้ ปรากฏว่า การฝึกปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ การบรรยาย^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ มานิตย์ โกลอินทรีย์ ได้ทำการศึกษาบทบาทของครูพลศึกษา โดยทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของครูพลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" สังกัดแบบสอบถาม ถามหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษาโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ กับครูพลศึกษาโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์จำนวน ๑๕๐ คน ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของครูพลศึกษาที่สำคัญ คือ

๑. การพัฒนานิสัยการออกกำลังกายของนักเรียน
๒. การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา
๓. การวางระเบียบการเรียนการสอน
๔. การร่วมวางโครงการสอนประจำปี
๕. การจัดเตรียมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน
๖. การกำหนดนโยบายของสายวิชา
๗. การเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน
๘. การเผยแพร่ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน
๙. การเป็นผู้นำกิจกรรมของชุมชน
๑๐. การดำเนินงานอุทิศตนเพื่อวิชาชีพ

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างหัวหน้าหมวด และครูพลศึกษา ทั้งของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕^๒

^๑วสันต์ จันทรวงศา, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๔ ในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๑๒๖.

^๒มานิตย์ โกลอินทรีย์, "บทบาทของครูพลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ง-จ.

ในปีเดียวกัน ผาณิต บิลมาศ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยส่งแบบสอบถาม ถามผู้บริหาร กับครูหัวหน้าหมวดพลศึกษามัธยมทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์จำนวน ๑๐๐ โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครควรประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้

๑. ด้านการสอน ครูพลศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพลศึกษา และรู้จักมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
๒. ด้านสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิต ครูพลศึกษาควรมีสรรพภาพทางกายดี
๓. ด้านวิชาการ ควรมีความรู้ในเรื่อง อันตรายที่จะเกิดจากการเรียนการสอนกิจกรรมพลศึกษา และการป้องกันโรคติดต่อ
๔. ด้านบุคลิกภาพควรควบคุมอารมณ์ได้ดี
๕. ด้านคุณธรรม ความประพฤติ ควรมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
๖. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี ร่วมมือในกิจกรรมพลศึกษา
๗. ด้านการอบรม ปกครอง ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก
๘. ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ควรมีความมั่นใจในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๙. ด้านความเชื่อมั่น และเป็นตัวของตัวเอง ควรมีความภูมิใจในอาชีพ
๑๐. ด้านกีฬา และความสามารถด้านกีฬา ควรสามารถสอนและเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาได้หลายอย่าง และมีลักษณะท่าทางเป็นนักกีฬา

ผาณิต บิลมาศ, "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๒๕๖-๒๗๐.

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ จันทน์ อโศทยานนท์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย โดยทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค" ได้ส่งแบบสอบถาม ถามหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยและครูในหมวดวิชาพลานามัยในส่วนภูมิภาค จำนวน ๔๒๖ คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญมากที่สุดของหัวหน้าหมวดวิชา คือ ร่วมมือกับครูอาจารย์ในหมวดวิชา จัดวางแผนการสอนและจัดตารางสอนของหมวดวิชา จัดครูเข้าสอนตามความถนัดในแต่ละวิชาที่เปิดสอน จัดให้ครูอาจารย์เข้าสอนแทนในกรณีที่ครู อาจารย์ประจำวิชา ลา-ป่วย-ขาด ติดตามผลงานที่มอบหมายให้ครู อาจารย์แต่ละคนรับผิดชอบ แบ่งงานให้ครูอาจารย์ตรงความสามารถโดยมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้โดยตรง และเสนอความคิดเห็นเพื่อพิจารณาความดีความชอบของครูอาจารย์ในหมวดวิชาต่อฝ่ายบริหาร^๑

ในปีเดียวกัน สิริวรรณ พุทธิสารลิขณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยส่งแบบสอบถามถามหัวหน้าหมวดวิชาและครูในหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๕๓ คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของหัวหน้าหมวด คือ การร่วมมือกับครูอาจารย์ในหมวดวิชาจัดวางแผนงานของหมวดวิชา แล้วเสนอต่อฝ่ายวิชาการ การแบ่งงานให้ครูอาจารย์โดยมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงให้แต่ละคนตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานร่วมกัน การยกย่อง เสนอความดีความชอบของครูอาจารย์ในหมวดวิชาต่ออาจารย์ใหญ่^๒

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ อนันต์ เอี้ยวเจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และครูพลศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษา" โดยส่งแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ครู และครูพลศึกษารวมทั้งสิ้น ๓๑๔ คน ผลการวิจัยพบว่า

^๑จันทน์ อโศทยานนท์, "บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนภูมิภาค" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ง-จ.

^๒สิริวรรณ พุทธิสารลิขณ์, "บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ง-จ.

๑. ผู้บริหารโรงเรียน ครูและครูพลศึกษา มีความเห็นว่าครูพลศึกษาควรจะมีสมรรถภาพในด้านต่อไปนี้อยู่ในระดับมากคือ ด้านการปกครองชั้นเรียนและการแนะแนวด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการประเมินผล

๒. ครูพลศึกษามีความเห็นเห็นว่า ครูพลศึกษาควรมีสมรรถภาพในด้านต่อไปนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูพลศึกษาจะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจต้องซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และอาชีพของตนเอง ยินดีให้ความช่วยเหลือโรงเรียนมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบสูง^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ สุรพล ศรีพลประพันธ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดและดำเนินการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา ๑๐" โดยส่งแบบสอบถาม ถามครูพลศึกษา จำนวน ๒๑๖ คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา ๑๐ มีการจัดโปรแกรมพลศึกษาดังนี้ คือ การสอนพลศึกษาในโรงเรียน การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน และการจัดกิจกรรมเพื่อนันทนาการ ส่วนกิจกรรมพิเศษสำหรับนักเรียนที่ผิดปกตินั้นไม่มีการจัด และปัญหาในการจัดและดำเนินการโปรแกรมพลศึกษาพบว่า จำนวนครูพลศึกษา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์พลศึกษามีไม่เพียงพอ^๒

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ ลี ยีน คอรี (Lea Jean Korri) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสอนวิชาพลศึกษาในรัฐมินเนโซต้า" โดยส่งแบบสอบถาม ถามครูพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวนนักเรียนในชั้นหนึ่ง ๆ มีมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้สนองความต้องการได้ ครูพลศึกษามี

^๑อนันต์ เอี้ยวเจริญ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและครูพลศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ง-จ.

^๒สุรพล ศรีพลประพันธ์, "ปัญหาการจัดและดำเนินการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา ๑๐" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ง-จ.

ว่าโมงสอนมากเกินไป

ในปี ค.ศ. ๑๙๓๒ บุษเชอว์ (Bucher) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของครูที่ดี และคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ โดยใช้แบบสอบถาม ตามกลุ่มบุคคลที่จะเป็นครูพลศึกษาในอนาคตว่า มีทัศนคติต่อการสอนพลศึกษาอย่างไรบ้าง สรุปลักษณะไว้ ๖ อย่าง ดังนี้

๑. ครูอาจประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสอนได้ ถ้าหากครูสามารถร่วมกิจกรรมได้ เป็นสมาชิกขุมหมต่าง ๆ รู้จักคน มีความเห็นใจ มีมนุษยสัมพันธ์
๒. เป็นนักวิชาการ ชอบศึกษาหาความรู้จากวิชาต่าง ๆ เสมอ ศึกษาหาความรู้ก่อนที่จะสอน
๓. มีอารมณ์ขันใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างนุ่มนวลในสถานการณ์ที่ตึงเครียด
๔. มีสุขภาพทางกายและทางจิตดี
๕. ชอบช่วยเหลือและบริการผู้อื่น
๖. มีคุณสมบัติเป็นผู้นำที่ดีจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้ และสามารถสาธิตการเป็นผู้นำให้เด็กนักเรียนเห็นเอาเป็นตัวอย่าง^๒

ในปีเดียวกัน การ์ดอน อิงเจนนี โคเกอร์ (Gardon Engene Coker) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจโปรแกรมพลศึกษาสำหรับเด็กชายในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐหลุยส์เซียน่า" โดยส่งแบบสอบถาม ตามครูพลศึกษาจำนวน ๖๓ โรงเรียน และสัมภาษณ์ผู้สอนพลศึกษา จำนวน ๗๔ คน พบว่า โปรแกรมพลศึกษาสำหรับเด็กชายได้รับการปรับปรุงขึ้นมาก

^๑Lea Jean Korri, "Instructional Problems Encountered by Women Physical Education Teachers and Their Relation to Teaching Competency as Expressed by Physical Education Majors in Minesota," Dissertation Abstracts International 31 (April 1971): 5181 A.

^๒Charles A. Bucher, Foundation of Physical Education, 6th ed. (Saint Louis: Mosby Co., 1972), p. 560.

แต่ยังขาดผู้ทำงานด้านนี้รวมทั้งการวางแผนงานสำหรับผู้สอนพลศึกษาได้จัดเตรียมโปรแกรมการสอนอย่างดี แต่การสอนวิชาพลศึกษา ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร^๑

ในปีเดียวกัน วิลมา สเปค เฮน (Wilma Speck Hein) ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดโปรแกรมวิชาพลานามัยในชั้นมัธยมศึกษาของรัฐฮาวาย" โดยส่งแบบสอบถาม ถามผู้บริหารโรงเรียนในเมืองและนอกเมือง จำนวน ๖๕ โรงเรียน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ขาดการวางแผนที่ดี โรงเรียนขาดครูที่มีคุณภาพทางพลศึกษา การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาพลานามัยไม่ดีเท่าที่ควร ครูมีชั่วโมงการสอนมากเกินไป และครูขาดวิธีการสอนที่ดี^๒

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑Gardon Engene Coker, "A Survey of Senior High School Physical Educational Programs for boys in Selected Louisiana Public Schools," Dissertation Abstracts International 33 (October 1972): 1484-1485 A.

^๒Wilma Speck Hein, "A Survey to Determine the Status of the Secondary Health and Physical Education Program in the Districts and Island in the State of Hawaii," Dissertation Abstracts International, 33 (November 1972): 2149 A.